DISCURS ACTE DE GRADUACIÓ 20/10/17
DE LA PROFESSORA ELENA FERNÁNDEZ

Il·lustre Degà, col·legues, estudiants, familiars, amics i amigues,

És per a mi un orgull i un honor ser aquí compartint amb vosaltres un dia tan especial, encara que no seria del tot sincera si no reconegués que, en certa manera em sento com si m'hagués colat a la festa.

D'una banda està el fet de sortir del meu espai de confort (el despatx, un aula,). I per l'altra, el contingut del meu discurs: no se m'ha demanat impartir una classe o una conferència, sinó que la meva comesa és dirigir-me a vosaltres, en un dia com el d'avui, amb tota la responsabilitat i emoció que això comporta.

Gens m'agradaria més que assegurar-vos que us esperen infinitats d'oportunitats laborals, que les empreses i l'administració faran cua per contractar-vos. En definitiva que el vostre futur serà fàcil i prometedor, però cap dels presents m'hauria pres seriosament.

El que sí puc garantir-vos, és que amb temps, d'una manera o d'una altra, aquells i aquelles de vosaltres que s'esforcin i segueixin formant-se, tiraran endavant.

Jo ho vaig fer i vosaltres també ho fareu.

Perquè si una cosa tinc clara és que, la societat actual, ens necessita. Doncs, encara que les ciències humanes potser no aportin al procés econòmic, el capital financer, ni la tradició industrial, d'altres disciplines…. Si "produïm" capital humà qualificat i format. I per si algú ho dubta, també inventiva i capacitat investigadora.

Només cal fer un cop d'ull als meus col·legues, aquí presents, i a aquesta sala repleta de joves competents.

En comparació, vosaltres esteu més preparats, del que mai vam estar els meus companys de carrera, i jo mateixa.
D'entre nosaltres, només uns pocs havien tingut l'oportunitat d'estudiar idiomes o havien viatjat a l'estranger. La majoria, ni tan sols sabíem com fer servir un ordinador o no tenien un, a la nostra disposició.

Definitivament, les coses eren ben diferents fa 20 anys, quan jo vaig trepitjar per primera vegada aquesta casa.
Recordo perfectament la sensació. Aquell passadís ple de cares desconegudes, difuminades pel fum dels cigarrets (es podia fumar en aquesta època), i sense saber que esperar. No coneixia a gairebé ningú que hagués anat a la universitat, i en la meva família, jo era la primera a tenir aquest privilegi.

No obstant això, no vaig trigar molt en aclimatar-me plenament a la peculiar "atmosfera" d'aquesta facultat. Així mateix vaig conèixer grans professors i professores que em van enlluernar, i que em van descobrir les claus més profundes de l'evolució del món contemporani. Docents que posteriorment han resultat ser millors companys i excel·lents persones.

Després va venir el doctorat i la recerca, altres universitats, llocs nous i gent nova. I finalment la docència.

I aquí estic, dirigint-me a vosaltres.

I aprofitant que estem entre amics i gairebé ningú m'escolta, us confessaré que, tot i que mai va ser la meva vocació impartir classe, la tasca com a professora universitària no m'ha donat més que satisfaccions i ha resultat summament gratificant per a mi. ¿A qui no li agradaria poder parlar durant hores sobre el que més li apassiona?. Però sobretot, van ser el contacte amb els alumnes, i la possibilitat, vetllada i secreta, de despertar vocacions, allò que em va conquistar.

Amb la Història, va ser diferent, això si que va ser un amor a primera vista.

Des de nena, ja el cinema i la literatura, van despertar en mi l'interès per saber més, per entendre això que es representava a la pantalla o a les pàgines de les meves novel·les. I d'aquest enamorament sobtat, poc a poc va néixer la passió per allò que al col·legi anomenàvem les ciències socials.
Així que, al mateix moment en què vaig ser conscient de que existia la possibilitat de cursar una carrera dedicada exclusivament a aquesta disciplina, ho vaig tenir clar.

Amb això vull dir-vos que la vocació no és un propòsit, ni un projecte. És alguna cosa prèvia a tot això. És un *impetus*, que s'imposa des de dins de nosaltres mateixos amb força.
Però de vegades, i amb el pas del temps, aquest impuls adquireix formes noves i va canviant. I depèn de nosaltres adaptar-nos a les circumstàncies, per aconseguir el nostre objectiu.

Hi ha un poema de Robert Frost que il·lustra molt bé allò que us intento transmetre, es titula "El camí no triat".
En ell el poeta planteja la metàfora de la vida com un recorregut en el qual les bifurcacions, ens obliguen a triar quin camí seguir.
Quan s'arriba a una d'aquestes alternatives, un punt crucial del recorregut, hem de prendre una decisió, tot i sabent que el futur dependrà d'aquesta elecció.
Podem triar el camí més transitat, el que la majoria de les persones triarien, i per tant , teòricament més fàcil ja que la senda està marcada.
Però també podem decidir aventurar-nos pel camí menys transitat i construir la nostra pròpia senda, obrir-nos camí davant les dificultats i enfrontar-nos a obstacles imprevistos.

D'aquí a molts anys contaré amb un sospir el fet:
Dos camins divergien dins d'un bosc i jo,
Jo vaig triar el menys transitat
I allò va marcar tota la diferencia [....] afirmava el poeta.

En definitiva, el que vull expressar és que, potser el camí que comenceu avui no sempre serà fàcil i que, malauradament, amb la vocació no hi haurà prou. Us caldrà paciència, dedicació, compromís i valentia per afrontar nous reptes. Com va dir Machado "Al andar se hace camino"
No sé si això respon a la teva pregunta de quin sentit té la universitat? L'únic que et puc dir és que jo volia ser historiadora, fos el que fos allò, i ara sóc professora d'història i m'encanta.

I això que per ser professora, avui dia, cal tenir una mica de Quixot. Però només una mica.
No únicament per l'alta dedicació que l'assumpte exigeix. Sinó perquè, en el moment actual de suposada democratització del coneixement, els i les joves com vosaltres, teniu un total accés a la informació. I això ens obliga, a lluitar, no contra molins de vent, però si contra un exèrcit de *wikipedistas* i *bloggers*, que us ofereixen informació, més o menys fiable, però de forma immediata i sobretot, gratuïta.

Vist des d'aquest punt de vista, la mera instrucció o la simple transmissió d'informació per part del personal docent, semblen ja absurds. ¿Perquè assistir a una de les meves classes, si amb un sol clic podeu accedir a centenars de webs, el contingut dels quals, està relacionat amb diferents esdeveniments històrics? Quin és el paper del professorat en una situació així?

Fins i tot, és possible que d'aquí a 20 anys, quan algun o alguna de vosaltres estigui en la meva situació, davant del públic, parlarà de que ja no existeix la necessitat de fer classes magistrals, i que en lloc d'això, els alumnes, professors i professores, es troben a les aules només per fer crítica, argumentar, i construir perspectives noves.

Per això, més del que m'agrada reconèixer, em pregunto si els nostres mètodes d'ensenyar han de canviar, i sovint, els meus els qüestiono. Llavors tinc un moment de lucidesa i penso:
Però això no és el que ja feia Sòcrates? No és el que feien els meus professors fa 20 anys? No és el que fem nosaltres? És que hi ha una altra manera d'ensenyar? D'ensenyar de debò?

Potser en altres camps o en altres facultats, sigui necessari fer aquest tipus de reflexions, però no en Filosofia i Lletres. En aquesta casa, amb millor o pitjor sort, formem als nostres estudiants en uns coneixements concrets. Els ensenyem, en el sentit més pur de la paraula. No m'avergonyeix dir-ho. Però ho fem raonant i sempre aspirant a estimular entre vosaltres, la capacitat de síntesi i el judici crític.

Els docents d'avui, i en concret de les humanitats, ja fa temps que em acceptat l'existència d'aquest tipus de plataformes de la informació, i fins i tot hem après a usar-les com un recurs metodològic més. Sou vosaltres, estudiants, els que heu de veure-les com això, com una eina, no com una fi.

Bé, abans d'acabar i desitjar-vos un bon viatge, només us demanaria que us oblidéssiu per un moment del futur. Que anul·léssiu de la vostra ment, dels vostres cors i els vostres estómacs la por a la precarietat, a la temporalitat i a l'atur, i que centreu totes les vostres energies a viure l'ara i celebrar els èxits aconseguits.

Com deia David Bowie, en una de les meves cançons preferides *We ca be heroes just for one day*. Perquè al cap i a la fi, el present és un regal, un present, si no fos així, tindria un altre nom.

Bon viatge i que sigueu molt feliços!